

Září 2009

Od školních let jsou v nás letní měsíce zakódovány jako doba odpočinku. Naštěstí ne všichni se rozhodli v průběhu prázdnin zahálet a nabídka kulturních akcí byla opravdu bohatá. Příznivci nejen česky psané literatury slaví právě v červenci „svátek“ na festivalu Měsíc autorského čtení. Jeho pořadatelé na sebe kladou každým rokem větší a větší požadavky, aby své návštěvníky vždy, a to velmi mile, překvapili. Pro mne samotnou bylo mj. velmi

- » Editorial
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Záříjová literární výročí
- » Listujeme slabikáři
- » Zaostřeno na Ostravu
- » Tři otázky pro Markétu Hejkalovou
- » Z našich sbírek, z našich publikací

zajímavé bližší setkání s německy píšícím autorem českého původu Rainerem Wochelem, který přečetl ukázkou ze svého románu s poněkud nepoetickým názvem Dívka, ministr a prase.

Stejně tak Památník v průběhu léta nezahálet a svým návštěvníkům poskytl přehledku originálů středověkých rukopisů a zároveň faksimilií. Mezi nimi se objevily takové

skvosty jako Přebohaté hodinky vévody z Berry, Trinitická Apokalypsa, Kniha o lovu Gastona Phoeba či miniaturní Kniha hodiniek Janny d'Evreux. Bohatě iluminovanými exempláři si zájemci mohli sami zalistovat. Zajímavou nabídku akcí jsme pro Vás připravili i na měsíc září. Ať už společná setkání nad literaturou v podobě komentovaných prohlídek či besedy zaměřené na Ostravu v první polovině 20. století.

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce

Z Á Ř Í

Otokar Březina: Nepřemožitelní rostem

Neptej se, kam jdeme. Hvězd se ptej, jež letí nad námi,
Sluncí, která vyjíždějí se spřežením zemí,
vozataji královští.

15. září 1564

se v Brandýse nad Orlicí narodil autor rozsáhlé korespondence v jazyce českém, latinském, německém, francouzském a italském Karel starší ze Žerotína. Své vzdělání získal na latinských bratrských školách v Přerově a v Ivančicích, následně studoval např. v Heidelbergu, Štrasburku, Basileji a v Ženevě. Od roku 1594 se aktivně účastnil veřejného dění na Moravě, v letech 1608–15 působil jako zemský hejtman. Na obhajobu proti veřejnému sněmovnímu obvinění z nečinnosti ohledně neutěšeného stavu na Moravě v důsledku Bočkajových vpádů z Uher vznikla jeho Apologie aneb Obrana k panu Jiříkovi z Hodic z roku 1606. Žerotín je také autorem soukromých zápisků podávajících svědectví doby a mapujících jeho činnost sněmovní i soudní. Zemřel 9. října 1636 v Přerově.

13. září 1868

je dnem narození básníka, esejisty, prozaika Otokara Březiny (*Větry od pólu, Stavitelé chrámů*). Výrazný představitel symbolismu, vlastním jménem Václav Jebavý, pochází z Počátek u Pelhřimova. V letech 1887–1919 působil jako učitel, následně nastoupil na tvůrčí dovolenou. Ve své poezii využíval Březina různých veršových forem. Hudebností svého volného verše a novou básnickou obrazností ovlivnil vývoj českého básnictví 20. století, především V. Nezvala, V. Holana či J. Zahradníčka. Zemřel 25. března 1929 v Jaroměřicích nad Rokytnou.

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

8. a 15. září, 16 hod., komentovaná prohlídka výstavy Bohumil Hrabal. Brněnské návraty. Výstava byla pro velký zájem prodloužena a potrvá do 27. září.

V rámci komentovaných prohlídek výstavou provede kurátorka Mgr. Andrea Vítová.

22. září, 16.15 hod., beseda z přednáškového cyklu Příroda a venkov – moravské literární téma?

Beseda Mgr. Andrey Vítové věnovaná literárnímu ztvárnění Ostravska v první polovině 20. století, kdy zemědělství a tradiční řád nahradil průmysl. Pohled dvou soudobých spisovatelů – V. Martínka a A. M. Tilschové – doplní autentické dobové paměti Alžběty Babrajové.

Výstava Comestor, otec Tří králů (Šíření Comestorovy Historie scholastiky po českých zemích) v Brně.

V prostorách Krajského úřadu Jihomoravského kraje (Žerotínovo nám. 3/5, Brno) bude naše výstava představující významnou středověkou učebnici církevních dějin k vidění od 1. září do 30. září.

Listujeme slabikáři

Spolu s Jaroslavem Fertem Vás zveme na výlet do historie vývoje učebnice elementárního čtení v rámci výstavy *Máma má mísu, která potrvá do 27. září 2009.*

ZAOSTŘENO NA OSTRAVU

V letošním roce rozšířil Památník svou činnost o cyklus besed pro veřejnost, které doplňují profilovou výstavu věnovanou brněnskému rodákovi Bohumilu Hrabalovi. Leitmotivem jarních i podzimních besed je prostředí průmyslové periferie, k němuž měl Hrabal blízký vztah, ať už jej spatřujeme v jeho vzpomínkách na rodné Židenice, životu v Libni či textech z 50. let z prostředí kladenských hutí. Na Moravě bylo již od dob habsburské monarchie průmyslovým centrem Ostravsko, nazývané zejména od druhé poloviny 20. století „ocelové srdce republiky“, a právě době, která předcházela prudkému růstu těžkého průmyslu, bude věnována zářijová beseda. Na ní představíme díla trojice autorů, kteří zachytili Ostravsko v první polovině 20. století, kdy zemědělství muselo ustoupit továrnám.

Prvním ze spisovatelů je Vojtěch Martínek (1887–1960), který v Ostravě prožil většinu svého života a ze znalosti tamního prostředí čerpal ve své prozaické tvorbě. Byl pokračovatelem tradice venkovského realismu; v naturalistických povídkách zachytil tragické osudy lidí z Podbeskydí, na něž navázal rozsáhlými románovými díly. V trilogiích *Černá země* a *Kamenný řád* zachytil ústup tradičních hodnot pod tlakem industrializace, odchod venkovanů do měst a společenské změny s tím související.

V literární tvorbě pražské spisovatelky Anny Marie Tilschové (1873–1957), představitelky realistické prózy a naturalismu v české literatuře, je naopak téma průmyslového Ostravska ojedinělým vykročením z důvěrně známého prostředí Prahy. Její romány a povídky zobrazují převážně pražské vyšší měšťanské vrstvy a jejich úpadek (např. dvojromán *Stará rodina, Synové*), kdežto sociální román Haldy zachycuje Ostravsko v období první světové války, sociální bouře, národnostní konflikty a sílící komunistické hnutí.

Literární obraz Ostravska v první polovině 20. století doplní autentické Paměti Alžběty Babrajové (1896–1979), ženy, která své vzpomínky začala psát pouze pro svou rodinu,

spontánně a v ostravském dialektu. Její životní prožitky a příběhy tvoří spolu s podrobným popisem ostravských reálií cenný dokument doby, časově ohraničený přelomem století a třicátými léty.

První z podzimních přednášek tedy bude věnována literárnímu zobrazení Ostravska v dílech tří současníků: očima ostravského spisovatele, pražské spisovatelky a ženy, která by mohla být jednou z románových postav obou autorů.

Andrea Vítová

3 OTÁZKY pro

Markétu Hejkalovou

Tématem 19. Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě jsou cesty. Kam čtenáře a návštěvníky cesty zavedou?

Tématem letošního veletrhu, který bude 9. a 10. října v Havlíčkově Brodě, jsou skutečně cesty. V prvním plánu to poskytuje nakladatelům příležitost propagovat průvodce, cestopisy, ale také jazykové učebnice a slovníky (protože bez znalosti cizích jazyků se nedá cestovat), ale i překladovou beletrii – cílem je upozornit na nutnost literárních kontaktů, překladů současných literatur. Téma cest také připomíná, že už dvacet let můžeme svobodně cestovat a že cestě knih za čtenářem už nebrání žádná nesmyslná ideologie, byť i dnes se na ní některé překážky vyskytují; ale veletrh kdysi vznikl a pořád se pořádá hlavně proto, aby přispěl ke zjednodušení putování knihy od nakladatele ke čtenáři.

Kteří z moravských autorů se budou na letošním veletrhu prezentovat? Objeví se nová jména?

Program se teprve sestavuje, a abych řekla pravdu, neumím moc dělit autory na moravské a české. Tradičně bude na veletrhu několik brněnských nakladatelství, která jsou ovšem pro současnou českou prózu klíčová – např. Host, Atlantis nebo Druhé město. A jedním z úplně nových jmen na veletrhu bude Martin Reiner, který se představí ve společném čtení s Michalem Vieweghem.

Kdy se mohou čtenáři těšit na Váš nový román? O čem bude?

Píšu román, který se jmenuje Štěstí je tady a teď. To je pro mě úplně výjimečná situace, že mám název dřív, než je text napsaný. U všech mých dosavadních knížek tomu bylo naopak, název jsem velmi pracně hledala, až když už byla kniha hotová, což se někdy povedlo víc (mně se nejvíc líbí název mého druhého románu, Vždycky jedna noc, a ten mi vymyslel jednou při snídani manžel). Ale zpátky k té současné knížce: Spojení „šťěstí je tady a teď“ jsem někde zaslechla, ale zrovna v době, kdy jsem neprožívala úplně nejšťastnější období a vnímala jsem ji tehdy jako takovou škodolibou ironii. Takže i hrdinka mé knihy se na začátku octne v situaci, která má ke štěstí hodně daleko. Najednou musí žít jinak - to není její volba, ale nemá jiné východisko, ale to, čeho se tak bála, jí najednou přináší spoustu radosti, dělá věci (nejenom ty dobré), které by ji dřív ani nenapadly, do jejího života se najednou vejde mnohem víc lidí a osudů, a ta věta z

názvu je najednou pravdivá. Víc opravdu nemohu prozrazovat, nechci knihu "zakřiknout", ale ještě tolik: hlavní hrdinkou je žena, a kromě ní hrají v knize velmi důležitou roli nejméně dva muži a jedno dítě, kniha se odehrává v Česku (v Praze a v Brně) a pak ještě minimálně ve dvou evropských zemích.

*Spisovatelka a překladatelka **Markéta Hejkalová** je spolumajitelkou nakladatelství Hejkal a zároveň zakladatelkou a organizátorkou Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě. Vystudovala finštinu a ruštinu, v devadesátých letech působila jako konzulka a kulturní atašé na velvyslanectví v Helsinkách.*

Z našich sbírek:

Ex libris

Památník v současné době disponuje již početně zajímavou sbírkou ex libris. V průběhu letních měsíců se podařilo dokončit převedení jednotlivých sbírkových předmětů do digitální podoby. Vznikla tak ucelená a přehledná kolekce přístupná našim badatelům.

Inventář pozůstalosti Františka Křeliny

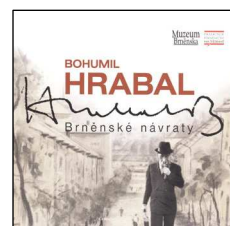
V letošním roce získalo naše muzeum část pozůstalosti spisovatele Františka Křeliny. Podrobně zpracovaný inventář jednotlivých materiálů a osobních předmětů této osobnosti rozšířil řadu již existujících inventářů Památníku písemnictví na Moravě.

Z našich publikací:

Psalí dějiny Moravy. Publikace o moravském dějepisce do roku 1918 přináší medailóny významných osobností. Texty jsou doprovázeny portréty moravských historiografů i fotografiemi dobových materiálů. Připravili Vojen Drlík a Jindra Pavelková.

Bohumil Hrabal. Brněnské návraty. Katalog připomíná brněnské kořeny Bohumila Hrabala, jeho vztah k rodnému Brnu v osobním i tvůrčím životě. Svět Hrabalova dětství ožívá na fotografiích, z nichž některé jsou publikovány vůbec poprvé. Připravila Andrea Vítová.

Katalog Bohumil Hrabal. Brněnské návraty. je k zakoupení také v Brně v Knihkupectví Ryšavý, nám. Svobody 8 nebo na Táborské 30.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136
e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz
www.muzeumbrnenska.cz

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková
Autoři textů: Andrea Vítová, Romana Macháčková
Vychází desetkrát ročně, číslo 7, ročník 3.